

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Dialogus undecimus (argumentum)

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

à uiro factum sit, ad publica templa iubeant priuata sacra deferri: & si non ilico delata fuerint, mulctent, donec deferantur. Si quis autem non puerilem, sed nefariam impietatem commiserit, siue in suis priuatis, siue in publico deorum cultu sacrificando deliquerit, morte ut impure sacrificans condemnetur. Puerile uero esse uel non, custodes legum iudicent, tractosque ita impios in iudicium, impietatis reos esse declarent.

ARGUMENTVM MARSILII FICINI IN DIALOGO
undecimum De legibus.

PLATO noster quemadmodum & philosophorum omnium sapientissimus, & eloquentissimus oratorum, ita iurisperitorum omnium prudentissimus, ne in contractibus cogatur, ut solent ceteri, uasum legum interpretationumque, & id quidem frustra, opus conficere, merito antequam descenderet ad contractus, forensiaque commercia, studuit disciplinis, legibus, iudicijs, religione ciues bonos efficere, sperans iustos homines, uel absque legibus sponte fidem & ueritatem in omni commercio praestituros. Et profecto admodum opportune post leges de iudicijs pertinentibus ad personas, leges iudiciorum ad res spectantium adducit in medium, quibus tam aduene quam ciues discant iuste deponere, seruare deposita atque pacta: aliena non mouere, sua cuique reddere: uti liberis, & libertis, & seruis: uendere, emere, reddere, ducere, militare, tueri pupillos, testari, testamenta seruare, hereditates administrare, nuptias conciliare, diuortium facere, familiam gubernare: praeter ceteris uero pariter religiose uereri, nihil adulterare, ueneficia odisse, iram insaniamque uitare: iurgia, contumelias, detractiones fugere, restituere damna, ueritatem in testimonijs iuramentisque seruare. atque haec ferme est undecimi huius libri materia. Post haec autem, ut solemus, obscuriora quaedam arbitramur breuiter exponenda. Principio deam itineris geminam esse scito, indicatricem scilicet atque seruatricem. Et illam quidem esse lucem sub nomine Lunae: hanc uero sub Dianae nomine fidem. & quicquid casu quodam alienum in itinere repertum est, deo esse dicandum, ut agnoscas fortunam prosperam esse ad dei prouidentiam referendam. Contemplare Platonice bonitatem, uidelicet uentem in emendo atque uendendo, non solum rem adulterare, mentiri, peierare: sed iurare etiam, imo uero & rem uenalem laudare, & in eadem die pretium permutare. Vbi illud edisce: Nemo dijs inuocatis mendacium dicat, aut decipiat, aut adulterare uerbo uel re quicquam audeat, nisi deo uelit odio esse: cui quidem primum odium est, qui falso iurans deos paruipendit: deinde qui coram maioribus se mentitur. Et uide iterum atque iterum quam libera & integra Plato optet ingenia ciuium, a quibus omnem cauonandi licentiam procul expellit. Addit quoque tum opulentiam, tum egestatem esse morbum ingeniorum. Unde enim inflatiores, hinc debiliores abiectioresque homines fieri. Vbi uero ait Palladem, Vulcanumque & Martem artibus praesidere, ex multis Platonis mysterijs alibi atque alibi traditis collige: Ioui summo mundi architecto trinitatem quandam numinum, quam opificum Platonice nominamus, semper adstare. In qua quidem trinitate prima sit Pallas: secundus autem Vulcanus: Mars uero tertius. Sed quemadmodum trinitas tota ad Iouem ipsum, a quo est, refertur: ita ferme Vulcanus & Mars referuntur ad Palladem. Mitto nunc quod in Marte potentiam, in Pallade sapientiam, in Vulcano igneam spiritum somniasse uidetur. Tria certe ad ipsam Iouis arcem qua uniuersum perficit, requiruntur. Primum quidem ratio ipsa per quam singula sit facturus: secundum efficax eorum qua ratione conceperat, expeditio. Tertium eorum qua in effectum, expedienda sunt salus atque defensio: Ideam primi Palladem, secundi Vulcanum, tertij Martem nominat. Et quia utrumque, scilicet tam conseruatio siue defensio, quam expeditio uel expressio rerum, indiget ratione atque sapientia: ideo Pallas & Vulcanus praestant & Marti, & quicquid uel a Vulcano fabricatur, uel a Marte postquam fabricatum est defenditur, & in sua forma seruatur, Pallade duce peragitur. Horum uero trium in arte diuina regnantium, tria quoque in natura uideamus uestigia: per Palladem quidem ordinem quo singula disponuntur, per Vulcanum uero efficacem progressum & promptum quasi partum ad qua omnia properant, per Martem denique munitissimam structuram a generantibus adhibitam genitis, & uaria propugnacula naturam propriam a contrarijs defendentia, Tria similiter in arte humana quidem omni, maxime uero civili esse debent: ut singula & sapienter prius quam fiant excogitentur: & mature strenueque expediuntur: & ea forma qua excogitata expromptaque sunt, seruentur atque fortiter defendantur. Et ut cognoscamus artem humanam in his omnibus absoluendis non minus quam naturam ab ipso deo ideisque pendere, inquit tres illos deos humanis artibus praesidere. At ne solas a dijs artes habuisse putemus, addit deos uitae datores reuereri maxime omnium oportere, adeo ut uel eorum nomina non sint uel impudenter uel temere proferenda, sed omnia uel minima ad eos pertinencia, pure, reuerenter, castisque tractanda. Quibus praecipis nihil potest sanctius excogitari, si modo non deos sed deum nominasset. Sed ecce unam Iouis summi substantiam introduxit, neque multiplicauit substantias, dum multiplicaret ideas, quidnam ultra in eo desideramus? Quinetiam ubi deos nominat, non aliter sentit quam qui dixit, Millies mille ministrabant ei. Neque uero silentio praetereundum est, quod ait animam a deo uitam accipere, intelligendam esse uitam mediam inter illam qua in aeternitate manet, qualis est angelica tota simul, atque illam qua quodam tempore clauditur. Mediam inquam, ex aeternitate temporeque compositam: in qua caeli instar substantia quidem semper

manet, actio uero & affectio fuit semper. Ideoq; in libro superiore animam dixit & esse simul & fieri, esseq; imperdibilem: nō tamen eternā, qua lege sunt dij, id est nō omnino manentē. Dixit autē deos, id est angelos manere: nō ex se quidē, sed lege diuina, eos per se mobiles eterne sistente. Ait corpus quoq; imperdibile esse, corpus certe celeste. Fortē uero & clemētale, quatenus & elementorum moles, & materia prima non disperduntur: ex quibus in Politico inquit corpus idem quandoq; diuinitus recreari. Notabis ubi de testamētis loquitur, & personam & rem cuiuslibet ciuis, nō suiipsius esse, sed patrie. Item ubi de orphanorū cura tractatur, animas defunctorū res nostras sentire atq; curare, sentire inquā per corpus celeste atq; aëreum: & curare prae alijs aliā, ad quae uel natura uel habitu, uel diuina prouidētia magis afficiuntur. Praesertim animas quae cum mediā tenuerint uitam, mediā quoq; obtinent regionem. Mediam dico tum situ, tum qualitate. Situ quidem inter caelum & terrā, qualitate uero inter beatitudinem summā extremamq; miseriam. Meminisse namq; oportet in libro superiore fuisse dictum: quemadmodum certae quaedā naturae congrua loca & conuenientes naturas asciscunt, sic animas cum factae ex se tales fuerint aut tales, consequēter pro similitudinis ipsius natura ad gradus sedesq; & similes & similitum transmigrare: ut coelestes quidem factae coelestia, terrena uero terrena, aërea aut aërea petant. Profecto cum alia nōnulla circa animas Plato affirmare nō audeat, hucusq; tamē, & hic & in libro de sciētia euidentissime asserit, atq; alibi saepe significat. Unde & ait, cauendū esse pupillos laedere, ne parentum animae nobis iure succenseant. Idemq; in nono, dum ageret de homicidijs, inquit, animas scilicet interfectoꝝ indignari. Huic illud simile, Marianorū animae Syllā sollicitabāt. hinc & tragœdiae furentē Orestem agunt. Animaduertes post hęc ubi de parentū cultu tractatur, honorādas quidem sacratas deorum statuas, non propter se, sed quia deos nobis significant, sed magis honorandos esse parentes, quasi animata deorum simulacra. Addit imprecationes parentū in filios exaudiri à deo, neq; quicquam accidere filijs pestilentius. Audies post multa iterum, quod est ualde Platonicum. Poenis maligni uexantur, non quia fecerunt (nam quod factum est, infectum esse non potest) sed nequid tale posthac fiat: & ut iniustitiam odio tam qui puniuntur, quam qui puniri intelligūt, persequantur, aut saltē minus in simili uitio delinquantur. Praeterea iudicem legumlatoris interpretem esse, iustitiaeq; ministrum. Punit deinde susurriones detractoresq;, & qui in ira obiurgant atq; conuitiantur, & qui grauiores personas mordacibus iocis offendunt, & qui inter iocandum acrius irascuntur. Audies maxime timendam esse diuinam uindictam, si quis in testimonijs iuramentisq; mentitur. Audies deniq; in testimonio atq; iureiurando, ueritatem ipsam per Themidē Iouemq; & Apollinē esse firmandam. Per Themidem quidem significatur ius fasq; & ciuile & sacrum: & apud homines & apud deum, ut intelligat quisquis iurando testificandq; mentitur, contra ius fasq; humanū, diuinum, contra homines, contra deum grauius se peccare. Per Iouem uero, qui nutu omnia concutit, cognoscat: si peccauerit, diuinæ potentiae ultionē se nequaquam euitaturū. Per Phœbum autem, ne confidat delicta sua, praesentia uel praeterita, eum latere posse, qui futura omnia uaticinio praesagit.

DIALOGVS VNDECIMVS DE LEGIBVS VEL DE LEGVM LATIONE.

SEQVITVR ut dicamus de pactis: conuenientemq; ijs ordinem tribuamus. Simplex autem illud sit: ut nec mea quisquam pro uiribus tangat, nec moueat meorum quicq; etiam minimum, nisi mihi persuaserit. Atq; ego idem dum mentis compos fuero, alienis in rebus efficiam. In primis quidem thesaurū cum dicimus quē sibi quisq; & suis deposuit, qui meorū parentū non erat, nec reperire unq; optarim, nec si repererim, moueā: nec ariolis depositū accipere consulentibus credam. nunquā enim mihi tantum pecunia proderit, si accepero, quantū uirtute animi iustitiaq; excellam, si nō accepero. Pro possessione igitur pecuniae melior mihi possessio animi iustitia erit, si uirtutem diuinijs praeposuerō. Quippe cū bene de multis dicat: quae immobilia sunt, mouēda nō esse: perpulchre etiā de hoc uno dicitur. Sed uulgatae quoq; de his rebus famae credendū est, generationi hęc liberorum non conferre. Siquis uero de liberis nō curet, legisq; latorem negligat: ac ideo quae nec ipse, nec suorum aliquis deposuit, eo inuito qui deposuit, auferat: is legem illam optimam & simplicissimā aspernatur, quam generosus uir promulgauit, qui dixit, Quae non deposuisti, ne tollas. Quid ergo hunc pati oportet, qui hos duos legislatores despexerit, quodq; ipse non deposuit, sustulit: nec paruū quiddā quod abstulit, sed magnus thesaurus fuerit? Quae poena huic à dijs debeat, deus quidem ipse nouit. Quae uero ab hominibus, declarabimus. Qui primus uiderit, iudicibus indicet. Ac si in urbe delictum est, aedilibus: sin uero in agro, agrorum curatoribus eorumq; principibus: si in foro rerum uenaliū, earundem curatoribus id significet. Req; ita patefacta Delphos ciuitas mittat, &